

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Διάλεξη 14

Ο Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Αλέξιος Α' Κομνηνός (1081-1118)
- Ιωάννης Β' Κομνηνός (1118-1143) - Μανουήλ Α' Κομνηνός (1143-1180)
- Αλέξιος Β' Κομνηνός (1180-1183) - Ανδρόνικος Α' Κομνηνός (1183-1185)

Νικόλαος Γ. Χαραλαμπόπουλος
Τμήμα Φιλολογίας

Σκοποί ενότητας

Με τη δέκατη τέταρτη διάλεξη επιδιώκεται η εξοικείωση των φοιτητών με τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στο Βυζάντιο το πρώτο μισό του δωδέκατου αιώνα επί της βασιλείας της Δυναστείας των Κομνηνών: Αλεξίου Α΄ Κομνηνού (1081-1118), του Ιωάννη Β΄ Κομνηνού (1118-1143), του Μανουήλ Α΄ Κομνηνού (1143-1180), του Αλεξίου Β΄ Κομνηνού (1180-1183) και του Ανδρόνικου Α΄ Κομνηνού (1183-1185).

Περιεχόμενα ενότητας

Ο Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος):

- Αλέξιος Α' Κομνηνός (1081-1118)
- Ιωάννης Β' Κομνηνός (1118-1143)
- Μανουήλ Α' Κομνηνός (1143-1180)
- Αλέξιος Β' Κομνηνός (1180-1183)
- Ανδρόνικος Α' Κομνηνός (1183-1185)

Περιγραφή μαθήματος

Η δέκατη τέταρτη διάλεξη επικεντρώνεται στα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στο Βυζάντιο το πρώτο μισό του δωδέκατου αιώνα, όταν η εξουσία πέρασε στα χέρια της Δυναστείας των Κομνηνών. Με τους Κομνηνούς στο θρόνο, οι δυνατοί έγιναν πολύ ισχυροί πολιτικά. Οι Κομνηνοί αναδιοργάνωσαν το βυζαντινό κράτος και κατέλαβαν αρκετά βυζαντινά εδάφη στη Μικρά Ασία. Ακόμη, σταθεροποίησαν την κυριαρχία τους στη Βαλκανική χερσόνησο και αντιμετώπισαν με επιτυχία τις πρώτες σταυροφορίες. Στο μάθημα αναλύεται το έργο: του Αλεξίου Α΄ Κομνηνού (1081-1118), του Ιωάννη Β΄ Κομνηνού (1118-1143), του Μανουήλ Α΄ Κομνηνού (1143-1180), του Αλεξίου Β΄ Κομνηνού (1180-1183) και του Ανδρόνικου Α΄ Κομνηνού (1183-1185).

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Αλέξιος Α' Κομνηνός (1081-1118)

- **1082-1083.** Οι Νορμανδοί αρχικά υπό τον Ροβέρτο Γυισκάρδο και κατόπιν υπό τον Βοημούνδο καταλαμβάνουν περιοχές της Ηπείρου και της Μακεδονίας.
- **1085.** Ο Αλέξιος Α' εκδιώκει τους Νορμανδούς από τη Βαλκανική.
- **1088.** Οι Βυζαντινοί ηττώνται από τους Πετσενέγκους στο Δορύστολο.
- Ο μοναχός Χριστόδουλος ιδρύει στην Πάτμο τη Μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου.

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Αλέξιος Α' Κομνηνός (1081-1118)

- **1091.** Νίκη του Αλεξίου Α' επί των Πετσενέγκων στο Λεβούνιο.
- **1097.** Α' Σταυροφορία: Ο Αλέξιος διαπεραιώνει τους σταυροφόρους στη Μικρά Ασία.
- **1099.** Οι σταυροφόροι καταλαμβάνουν την Ιερουσαλήμ.
- **1100.** Ενίσχυση του θεσμού της προνοίας, της υποχρέωσης δηλ. παροχής στρατιωτικής υπηρεσίας από τους Δυνατούς στους οποίους το κράτος έχει παραχωρήσει μεγάλες εκτάσεις.

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Αλέξιος Α' Κομνηνός (1081-1118)

- **1108.** Ο Αλέξιος Α' υποχρεώνει τον Βοημούνδο να δηλώσει υποτέλεια.
- **1116.** Σημαντική νίκη του βυζαντινού στρατού στο Φιλομήλιο της Μικράς Ασίας επί των Σελτζούκων του Μαλέκ Σαχ.
- **1118.** Θάνατος του Αλεξίου Α'. Τον διαδέχεται ο γιός του Ιωάννης Β' Κομνηνός.

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Ιωάννης Β' Κομνηνός (1118-1143)

- **1122.** Αποφασιστικά νίκη του Ιωάννου Β' επί των Πετσενέγκων στη Βερόη. Μετακίνησή τους στη Μακεδονία.
- **1128.** Ο Ιωάννης Β' νικά τους Ούγγρους στο φρούριο του Χράμου στο Δούναβη και αποκαθιστά τα προς βορρά σύνορα της αυτοκρατορίας.
- **1130-1140.** Ο Ιωάννης Β' με συνεχείς εκστρατείες (Παφλαγονία, Κιλικία, Συρία) επεκτείνει τα σύνορα του Βυζαντίου εις βάρος των Σελτζούκων, των σταυροφόρων, των εμίρηδων της Συρίας.

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Μανουήλ Α' Κομνηνός (1143-1180)

- **1143.** 8 Απριλίου: Ο Μανουήλ Α' διαδέχεται τον πατέρα του Ιωάννη Β' στο θρόνο.
- **1147-1149.** Αποτυχία της Β' Σταυροφορίας.
- **1148.** Συμμαχία Μανουήλ και Κονράδου κατά των Νορμανδών.
- Απελευθέρωση της Κέρκυρας.
- **1152-1154.** Επιτυχής εκστρατεία του Μανουήλ στην Ουγγαρία.
- **1155.** Οι Βυζαντινοί καταλαμβάνουν την Βάρη (σημ. Μπάρι) και παραχωρούν σημαντικά εμπορικά προνόμια στους Γενουάτες.

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Μανουήλ Α' Κομνηνός (1143-1180)

- **1158-1159.** Ο Μανουήλ επιχειρεί να ανακτήσει τη Φρυγία και την Κιλικία.
- Με διάταγμά του απαγορεύει τη διεύρυνση της μεγάλης γαιοκτησίας.
- **1163.** Ο Στέφανος Νεμάνια, μέγας Ζουπάνος της Σερβίας, αναγνωρίζει την επικυριαρχία του Μανουήλ.
- **1171.** Ο Μανουήλ διατάζει τη δήμευση των περιουσιών όλων των Βενετών που κατοικούν στα όρια της αυτοκρατορίας.
- Η Βενετία αποστέλλει πειρατικό στόλο στο Αιγαίο.

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Μανουήλ Α' Κομνηνός (1143-1180)

- **1176.** Ήττα των υπό τον Μανουήλ βυζαντινών στρατευμάτων στο Μυριοκέφαλο από τους Σελτζούκους Τούρκους του Κιλίτζ Ασθλάν.
- Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία χάνει οριστικά το μεγαλύτερο μέρος της Μικράς Ασίας.

Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος) Αλέξιος Β' Κομνηνός (1180-1183)-Ανδρόνικος Α' Κομνηνός (1183-1185)

- **1180.** 24 Σεπτεμβρίου: Ο Αλέξιος Β' ανεβαίνει στο θρόνο του Βυζαντίου.
- **1183.** Σεπτέμβριος: Ο Ανδρόνικος Α' Κομνηνός αναγορεύεται αυτοκράτορας.
- **1184.** Ο στρατηγός Ισαάκιος Κομνηνός καταλαμβάνει για λογαριασμό του την Κύπρο και αυτοαναγορεύεται αυτοκράτορας
- **1185.** Ο Γουλιέλμος Β' της Σικελίας καταλαμβάνει το Δυρράχιο (ύστερα από την προδοσία του Ιωάννου Βρανά) και καταστρέφει τη Θεσσαλονίκη (24 Αυγούστου).

Τέλος Ενότητας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Νικόλαος Γ. Χαραλαμπόπουλος, Τίτλος μαθήματος: «Βυζαντινή Ιστορία. Διάλεξη 14: Ο Δωδέκατος Αιώνας (α' μέρος): Αλέξιος Α' Κομνηνός (1081-1118) - Ιωάννης Β' Κομνηνός (1118-1143) - Μανουήλ Α' Κομνηνός (1143-1180) - Αλέξιος Β' Κομνηνός (1180-1183) - Ανδρόνικος Α' Κομνηνός (1183-1185)».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1873/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

